

Verdieping bij casus 2: 'Zware mishandeling'

In deze casus is sprake van een daadwerkelijke crisis. Zoals al in de vragen langs kwam heeft de MZ geen rol in crisismanagement. De rol van de MZ hier is het versterken van de governance. Nog vrij onbekend is dat veiligheidsbeleid en risicomanagement, binnen een jaarverslag of mogelijk ook een managementplan, onderdeel kunnen zijn van advies en/of instemming van de MZ.

De instelling werkt met risicomanagement op basis van financiële risico's om de continuïteit van de instelling te waarborgen (dan gaat het bijvoorbeeld over imago, werkdruk, ongevallen). Daarnaast hebben hoger onderwijsinstellingen allemaal een veiligheidsbeleid, van oudsher vanuit verschillende thema's zoals Arbo, gebouwveiligheid en BHV. Niet alleen voor de continuïteit van de organisatie, maar ook voor het borgen van een veilig werk- en leerklimaat. Tegenwoordig zijn ook internationalisering, fraude, privacy en cybersecurity veiligheidsthema's.

Complexe veiligheidsvraagstukken hebben ertoe geleid dat de benadering van veiligheidsvraagstukken meer integraal geworden is, omdat de verschillende veiligheidsthema's elkaar meer beïnvloeden. Agenderen en adviseren van veiligheidsissues behoort dan ook zeker tot de taak van de MZ. Om dit te kunnen doen en om de governance te kunnen versterken is enige kennis van risico's en veiligheidsthema's wel een vereiste.

Er zijn ook handvatten nodig om inzichtelijk te maken hoe het gesteld is met de veiligheid binnen een hoger onderwijsinstelling. De hogeschool Rotterdam is bijvoorbeeld al langere tijd bezig met het ontwikkelen en implementeren van integraal veiligheidsbeleid; zij maken elk jaar hun rapportage over veiligheid openbaar (zie de bibliotheek van deze cursus voor een jaarrapportage van de hogeschool Rotterdam).

Daarnaast is een model ontwikkeld om het dreigingsbeeld van een hoger onderwijsinstelling of van het hoger onderwijs in het algemeen in kaart te brengen. Dit komt in de volgende casus verder aan de orde. In deze casus is specifiek sprake van een heftig geweldsincident. Dat hoort thuis onder de brede scope van sociale veiligheid. Echter is zorgwekkend gedrag als een speciaal thema opgenomen, omdat er binnen het hoger onderwijs steeds meer sprake is van zorgwekkend gedrag, regelmatig in relatie tot radicalisering.

De onderwijsinstelling zou naar aanleiding van het de getoonde casus zorgen kunnen hebben over mogelijke radicalisering van de geweldpleger. Met radicalisering wordt het erop na houden en nastreven van extreme, vaak ideologisch gedreven ideeën op allerlei gebieden (religie, dierproeven, rechtstaat, etniciteit) bedoeld, die in extreem gedrag tot uiting komen. Afwijkend gedrag kan hier een voorbode van zijn. Om dit te kunnen herkennen en op de juiste manier te kunnen interpreteren en te kunnen handelen is er een [e-learning Zorgwekkend gedrag](#) ontwikkeld. Op de site van het Platform IVHO is [meer informatie te vinden](#) over zorgwekkend gedrag. Ook is er [een drietal animaties](#) over inzicht in polarisatie te vinden.

In de vorige casus kwam de veiligheidscultuur al naar voren. Aan de hand van het thema internationalisering zou je de vraag kunnen stellen hoe de (veiligheids-)cultuur verandert door de komst van veel internationale studenten. Wat doet dit met de sociale samenhang

en met geschreven en ongeschreven gedragsregels van de onderwijsinstelling? Past de cultuur die ontstaat nog bij de waarden en identiteit van de instelling?

Om hier enigszins sturing aan te geven is de Code of Conduct of gedragscode voor internationale studenten ontwikkeld. Een code die studenten moeten tekenen voor ze een verblijfsvergunning kunnen krijgen. Studenten van overzeese gebieden hoeven uiteraard geen verblijfsvergunning aan te vragen. Voor hen kan het zinvol zijn om een cursus te volgen die hun instelling aanbiedt om bekend te raken met de cultuur, gedragsregels en wetgeving van het hoger onderwijs in Nederland.

Toezicht op naleving op de gedragscode wordt gedaan door de Landelijke Commissie Gedragscode Internationale Student. De VSNU, Vereniging Hogescholen en NRTO dragen leden aan voor de Commissie. Maar werkt dat, die Code of Conduct? Wordt er ook op gehandhaafd? Of is het alleen maar een stuk papier?

Een dergelijke code krijgt vooral lading door de toepassing ervan tijdens de studietijd van de student en de aandacht die er dan voor is. Daarnaast is de Code of conduct ook onderwerp van discussie: mag dit juridisch gezien wel gevraagd worden van een student? Dezelfde discussie speelt over de code of conduct die bestuurders van studentenverenigingen moeten ondertekenen om wangedrag tijdens ontgroeningen tegen te gaan. Gaat het niet meer om het bewust aansturen van een bepaalde cultuur op de hele instelling? Of worden de veiligheidsrisico misschien schromelijk overschat en is er sprake van een risicoregel-reflex?

De sociale samenhang waar in de video over gesproken wordt is van belang om afwijkend gedrag in groepen studenten wat minder afwijkend te maken en meer homogeniteit te creëren. Daarnaast speelt ook de zorg en verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn van buitenlandse studenten. Hoe ver gaat dit en wat kan een bureau internationalisering wel en niet doen voor een zieke of eenzame student die het contact ontwijkt? Over dit onderwerp is de discussie nog maar net begonnen en gaandeweg zullen er meer handvatten komen om hiermee om te gaan.

Overigens geldt de zorg voor studenten ook andersom – hoe gedragen Nederlandse studenten zich in het buitenland? Passen zij hun gedrag aan? Ook hier geldt de vraag hoe ver de zorg en verantwoordelijkheid kan en mag gaan voor studenten die onverwacht in een crisissituatie komen of ziek zijn. Zeker wanneer onduidelijk is waar zij zich bevinden omdat ze hun plannen wijzigen.

In deze casus over de twee internationale studenten spreken de medezeggenschappers over een plan om poortjes bij iedere ingang van de instelling te plaatsen. De studenten geven aan dat dit plan gelukkig niet door is gegaan. Maar waarom is dat gelukkig? Zouden poortjes de veiligheid niet juist vergroten? Bij iedere veiligheidsmaatregel is het belangrijk alle effecten van de maatregel te overwegen. Zo kunnen poortjes de veiligheid, of in ieder geval het veiligheidsgevoel, inderdaad misschien wel verhogen, maar veel instellingen hebben ook openheid en toegankelijkheid als kernwaarde opgenomen. Aan die kernwaarde wordt met poortjes bij iedere ingang misschien wel voorbijgegaan.

Bedenk dus in een discussie over veiligheid niet alleen wat een maatregel voor de veiligheid doet, maar ook of de maatregel wel nodig is en of er niet aan kernwaarden of –doelen van je instelling voorbij wordt gegaan.

Een goede manier om verstandig te kijken naar risico's is het maken van een risicoanalyse. In een risicoanalyse zet je de risico's uiteen en kun je een goed overzicht krijgen van wat de kans en impact van risico's zijn. Heeft het bestuur op jouw instelling een risicoanalyse laten maken? Wat komt daar als belangrijkste dreiging uit? En hoe verhouden de dreigingen en risico's zich met de dreigingen op andere instellingen?

Het platform heeft een [Dreigingsbeeld Hoger Onderwijs](#) ontwikkeld met een vragenlijst die op de instelling breed ingevuld kan worden. Daarmee is het mogelijk een realistisch beeld te krijgen van dreigingen die het meest de aandacht vragen, of in ieder geval ervaren worden als het meest bedreigend. Er is namelijk een verschil tussen ervaren onveiligheidsgevoelens en feitelijke onveiligheid. Het is belangrijk om dat in de discussie mee te nemen.

Integrale Veiligheid, of veiligheid op zich, is een specialisme. In deze e-learning kunnen we niet meer dan je bekend maken met de context en met wat er zich op dit terrein afspeelt.